

AMR

circular 164

AMICS DE L'ART ROMÀNIC

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

juny-juliol 1997

Institut d'Estudis Catalans

—

Carme, 45-47

—

08001 Barcelona

EDITORIAL

El Comte-Marquès Guifré el Pilós moria, el dia 11 d'agost de l'any 897, durant una acció militar, en un lloc de difícil localització que s'ha de situar a la marca de la Frontera Superior, en un territori relacionat amb el govern islàmic de la ciutat de Lleida. Aquest fet succeí fa 1100 anys; potser és una efemèride que s'ha de recordar dintre dels límits d'una mesurada valoració historiogràfica. No hem d'oblidar que Guifré el Pilós assolí regir la majoria dels comtats catalans d'origen franc, menys els marítims d'Empúries i el Rosselló. Durant els anys del seu govern s'inicià una important mutació de l'administració comtal amb la pèrdua de la funció pública i amb una vinculació d'aquesta a les exigències del dret privat. El monarca franc conservava el poder sobirà, però estava mancat de la funció administrativa; amb tot, continuava, com a "senyor de senyors", conservant la potestat de l'administració de la justícia.

Una de les tasques del govern del Comte-Marquès Guifré fou el *poblament*, mot que resum la problemàtica de planificació i articulació del territori, associat a dues estructures: el castell i la parròquia, que transformaren l'esquema de distribució de l'hàbitat existent fins a darreries d'aquest segle IX. Guifré el Pilós va intervenir, cada vegada més, en l'administració dels comtats catalans al marge de l'autoritat del sobirà. En morir, vint anys després del seu nomenament reial com a Comte (11 setembre 877), la realitat institucional és una altra: s'ha iniciat un llarg procés que permet la feudalització i el pas de la cultura i art pre-romànics al romànic.

El Comte Guifré ha estat una figura mítica de la nostra història. La tasca d'organització de la Catalunya Vella, i més concretament de les terres del Bisbat de Vic, ha estat recollida per la historiografia junt amb la seva interpretació llegendària d'origen medieval i no modern. Aquest llegendari intentava explicar l'obra de govern del Comte i Marquès. La seva personalitat l'hem de valorar com a un exponent de la realitat històrica d'aquest darrer terç del segle IX. És un moment de cruïlla a la història de l'Europa Occidental, i potser més concretament de les terres que havien format part de l'Imperi de Carlemany. Hi ha, en pocs anys, una profunda transformació estructural, que va afectar i transcendir a les nostres terres, governades per una personalitat com fou el Comte-Marquès Guifré, que la visqué a l'igual que els seus administrats. El segle X serà quelcom diferent a la Catalunya Vella.